

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti

decembar 2018. godine

Bilten broj 32/2018

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom	6
Vesić o novoj godini i budžetskoj rezervi	6
Koncesija bez objavljenog ugovora i studije koja pokazuje opravdanost	7
Četrnaest godina Poverenika za informacije.....	8
Kampanja državnih funkcionera na lokalnim izborima u četiri opštine	9
EPS, Kotež i „Duing biznis“ lista	11
Inicijative i analize	14
Sužavanje prostora za rad nevladinih organizacija u Srbiji	14
Komentar istraživanja: Percepcija građana o borbi protiv korupcije u Srbiji	16
Saopštenja.....	19
Međunarodni dan borbe protiv korupcije – podsetnik na neispunjene obaveze	19
Konferencije	21
Ka efikasnijem procesuiranju obelodanjenih sumnji na korupciju.....	21
Okončana javna rasprava o Nacrtu LAP-a Novi Pazar.....	23
Antikorupcijsko savetovalište ALAC.....	25
Stan u Peći	25
Javne nabavke u zdravstvu.....	25
Mediji.....	26
Pitajte Blerov institut ko ga plaća da savetuje Vladu Srbije	26
Dokument Vlade otkriva kako je 14 miliona evra poklonjeno „Air Serbia“	28

Aktivnosti

Transparentnost Srbija predstavila je 20. decembra istraživanje o procesuiranju obelodanjenih sumnji na korupciju. Reč je o projektu koji je realizovan uz podršku organizacije CivilRights Defenders. Opširnije u poglavlju "Konferencije".

U okviru projekta "Podrška izradi Lokalnog antikorupcijskog plana (LAP) u Novom Pazaru", prisustvovali smo završnom okruglom stolu u okviru javne rasprave. Istovremeno, počeli smo saradnju sa još pet gradova i opština izradi novih ili reviziji postojećih LAP-ova, odnosno na podršci telu za praćenje sprovođenja LAP-a. U Raški smo na konferenciji za novinare predstavili javni poziv organizacijama civilnog društva i građanima da se prijave za članstvo u radnoj grupi koja će izraditi LAP.

Međunarodni dan borbe protiv korupcije obeležili smo saopštenjem, koje prenosimo u Biltenu, kao i učešćem na konferenciji na kojoj je predstavljeno istraživanje koje je CESID uradio za USAID. Komentar istraživanja objavljujemo u rubrici "Inicijative i analize".

Nemanja Nenadić, programski direktor TS, učestvovao je i na dvodnevnoj međunarodnoj konferenciji koju je organizovala Agencija za borbu protiv korupcije.

Nenadić je na panelima komentarisao prezentacije eksperata i predstavnika institucija iz inostranstva, a naročito u vezi sa: radom rumunske antikorupcijske agencije u vezi sa detektovanjem sukoba interesa u postupcima javnih nabavki, na osnovu uvida u baze podataka o vlasništvu u firmama; regulisanjem nivoa sukoba interesa kod narodnih poslanika i odbornika koji je relevantan za uzdržavanje od učešća u glasanju pri donošenju propisa; primenom zakonskih zabrana, ograničenja i obaveza za državne organe i javne funkcionere tokom izborne kampanje. On je takođe ukazao na nedostatke zakona i prakse u Srbiji u ovim oblastima i podsetio prisutne na ranije izrađene analize TS u vezi sa „funkcionerskom kampanjom“ i zloupotreboj javnih resursa, kao i na aktuelni predlog za dopunu člana 50. Nacrta Zakona o sprečavanju korupcije.

Zlata Đorđević predstavila je 5. decembra u Šapcu, predstavnicima nevladinih organizacija, rezultate izveštaja o napretku Srbije u poglavljima 23 i 24 koji su objavljeni u „Alarmu“ koalicije PrEUgovor. O ključnim nalazima političkih kriterijuma za proces pridruživanja EU i ispunjenosti kriterijuma za Poglavlja 23 i 24 za period april-septembar govorili su još predstavnici Beogradskog centra za bezbednosnu politiku Bojan Elek i CINS-a Milica Šarić. Đorđević je istakla da se i dalje stagnira sa ključnim reformama, a da se to opravdava procesom pridruživanja EU. Takođe je upozorila na dalji trend slabljenja institucija i pritisaka na nezavisne kontrolne organe, opšti trend opstrukcije političkih rasprava u parlamentu, kao i ignorisanje preporuka u vezi sa poboljšanjem zakonodavnog okvira za borbu protiv korupcije.

Koalicija PrEUgovor predstavila je 7. decembra u Medija centru „Institucionalni barometar – koliko se efekti reformi u poglavljima 23 i 24 vide na terenu“, prve nezavisne procene efektivnosti institucija u sprovođenju politika iz oblasti obuhvaćenih poglavljima 23 i 24. Za potrebe ovog istraživanja, Transparentnost Srbija posmatrala je četiri izdvojene aktivnosti, tako da odražavaju različite nadležnosti Agencije za borbu protiv korupcije i primenu različitih akata. Istraživali smo: praćenje i kontrolu finansiranja političkih subjekata i izbornih kampanja; postupanje po predstavkama građana; analizu propisa i njihovog koruptivnog odnosno antikorupcijskog potencijala i praćenje sprovođenja Strategije i Akcionog plana za borbu protiv korupcije 2013-2018.

Zlata Đorđević izjavila je da dužnosti Agencije u pogledu poslova koje bi trebalo da obavi nisu dovoljno precizno određene zakonima, a da ni sama Agencija nije u dovoljnoj meri precizirala svoje obaveze. Agencija nema dovoljno kadrovskih kapaciteta da obavi sve poslove i zato bi trebalo da internim aktima utvrdi koje poslove, u kom obimu i u kom roku treba da obavi, kako bi se postojeći resursi racionalno koristili.

Na nerešavanje ovih problema ključno je uticalo to što, nasuprot nacionalnim i evrointegracijskim planskim aktima, do danas nisu usvojene planirane izmene Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije i Zakona o finansiranju političkih aktivnosti, kao i to što je izostala podrška Narodne skupštine u vidu razmatranja godišnjih izveštaja Agencije, donošenja kvalitetnih zaključaka radi rešavanja problema i unapređenja stanja i praćenja postupanja Vlade i drugih organa po tim zaključcima, rekla je Đorđević.

U ponedeljak 3. i četvrtak, 6. decembra, Nemanja Nenadić je učestvovao kao ekspert po pozivu na sastanku radne grupe za izradu nove Medijske strategije. Na sastanku se raspravljalo, između ostalog, o mogućnosti uvođenja javno-privatnih partnerstava u medijskoj sferi, čemu se Nenadić usprotivio. Eventualno uvođenje zakonske mogućnosti da se takvi ugovori zaključuju značajno narušilo postojeći koncept ostvarivanja javnog interesa u oblasti javnog informisanja. Zakon o javno-privatnom partnerstvu prepoznaće nekoliko oblika javno – privatnog partnerstva (institucionalno, ugovorno, koncesije). Omogućavanje institucionalnog javno-privatnog partnerstva u medijskoj sferi predstavljaljalo bi direktno kršenje koncepta prema kojem država ne može biti osnivač medija. Omogućavanje ugovornog javno-privatnog partnerstva bi direktno narušilo principe na kojima je zasnovano finansiranje programa od javnog interesa, zato što bi takav privatni partner, za razliku od svih drugih osnivača medija i produkcija koji posluju na relevantnom tržištu, bio odabran za pružaoca medijskih usluga čije se usluge finansiraju iz javnih izvora u postupku koji se razlikuje od odabira programa koji će biti finansirani iz budžeta, po drugačijim uslovima i u drugačijim rokovima, čime bi se svi drugi mediji i produkcije stavili u neravnopravan položaj. Pored toga, moguće je da bi na ovaj način bilo obezbeđeno i finansiranje aktivnosti koje se uopšte ne mogu finansirati sredstvima za finansiranje programa kojima se zadovoljava javni interes u medijima, čime bi se neravnopravnost dodatno produbila.

Ne treba smetnuti sa uma ni moguće posledice ovog uvođenja mogućnosti ovog vida poslovanja države na korupciju. Naime, javno-privatna partnerstva su identifikovana kao jedna od oblasti kod koje su mogućnosti za korupciju veće nego kod drugih vidova ugovornih aranžmana. Kod ovog vida aranžmana, privatni partner ima jasan interes da što veći deo troškova realizacije ugovora prevali na javnog partnera, a da za sebe ostvari eventualne koristi. S druge strane, javni partner, ima znatno manje mogućnosti da spreči nastupanje štete po javna sredstva nego kada je reč o drugim vidovima ugovaranja, gde su prava i obaveze ugovornog partnera preciznije definisana, kao što je slučaj sa javnom nabavkom konkretne usluge ili dodelom sredstava za finansiranje tačno određenog projekta. Između ostalog, šteta po javna sredstva može da nastupi stvaranjem i prikazivanjem uvećanih troškova poslovanja zajedničkog preduzeća koje se formira sa javnim partnerom u institucionalnom partnerstvu i umanjenim prikazivanjem prihoda koje privatni partner ostvaruje na tržištu, radi dobijanja nadoknade troškova od javnog partnera kod nekih vidova ugovornog JPP.

Iako postoje mogućnosti da javni partner i drugi nadležni organi utiču na to da se ovakve radnje privatnog partnera spreče ili otkriju, to iziskuje značajna sredstva i znanja, a skopčano je i sa teškoćama u utvrđivanju i dokazivanju koje proističu iz potrebe da se analizira opravdanost poslovnih odluka privatnog partnera, gde ne postoje uvek unapred određeni objektivni kriterijumi. Pored toga, mogućnost da javnost i nadležni državni organi vrše nadzor nad finansijskim poslovanjem privatnih partnera kod ovog vida ugovornog angažmana je bitno umanjena činjenicom da je reč o subjektima iz privatnog sektora, koji ne podležu Zakonu o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja. Čak i u slučajevima kada je deo podataka o njihovom poslovanju dostupan javnosti, neposredno, ili preko javnog partnera (što trenutno u mnogim situacijama nije slučaj na osnovu postojećeg pravnog okvira o JPP), značajan deo informacija koje su bitne da se utvrdi da li je poslovanjem došlo do oštećenja javnih sredstava, ostaje nedostupan, jer je ujedno reč o preduzećima koja imaju pravo da deo svojih informacija štite kao poslovnu tajnu.

Zbog toga je, sa stanovišta korupcije, javno-privatno partnerstvo lošije rešenje čak i od situacije u kojoj bi država samostalno (bez učešća privatnog partnera) osnivala preduzeća koja se bave medijskom delatnošću.

U petak, 7. decembra, predstavnik TS, Nemanja Nenadić, učestvovao je u radu sastanka radne grupe za otvorene podatke koji je održan u beogradskom „Impact Hub-u“. Na skupu su predstavljeni rezultati projekata državnih organa i nevladinih organizacija u ovoj oblasti i planovi za 2019. godinu. Predstavnik Transparentnosti govorio je o aktivnostima koje smo preduzeli u vezi sa otvaranjem i ukrštanjem podataka o javnim nabavkama.

U ponedeljak, 10. decembra na skupu kojim je obeležen Dan ljudskih prava predstavnici NVO komentarisali su nalaze istraživanja o sužavanju prostora za rad nevladinih organizacija u Srbiji u periodu 2014-2018, u kojem su korišćeni i brojni materijali organizacije Transparentnost – Srbija, naročito u pogledu javnih rasprava i donošenja Zakona o lobiranju. U kratkom izlaganju, Nemanja Nenadić je ukazao na probleme koje je TS uočila u ovom periodu. Detaljnije u poglavljiju “Inicijative i analize”.

Zlata Đorđević učestvovala je, 13. decembra, u Skopju, na regionalnoj konferenciji o stanju u javnim nabavkama i antikorupcijskim mehanizmima. Predstavnici civilnog sektora iz Srbije, Makedonije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine i sa Kosova predstavili su izveštaje o javnim nabavkama u svojim državama, kao i probleme i buduće izazove u implementaciji procedura tendera. Predstavnici državnih organa za javne nabavke govorili su antikorupcijskim merama u praksi, dok su predstavnici medija predstavili svoje izveštaje u kojima su identifikovali rizike korupcije u svojim istraživanjima.

Tokom 2018. godine je objavljeno 3.219 vesti ili priloga o aktivnostima naše organizacije odnosno vesti u kojoj su citirani stavovi predstavnika TS.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnom mesecu:

Pod lupom

Vesić o novoj godini i budžetskoj rezervi

28. decembra 2018.

Zamenik gradonačelnika Beograda, Goran Vesić, i ove godine [javno tvrdi](#) da će se „sva ulaganja koja imamo za Novu godinu više nego desetostruko isplatiće”, i za to ne pruža ni jedan valjani dokaz. Navodno je prošle nove godine Beograd zaradio 28 miliona evra, a sada Vesić očekuje dva miliona više.

Takav porast bi, kako on sam tvrdi bio u skladu sa već ostvarenim trendom porasta broja turista i noćenja za 12, odnosno 14 posto tokom prvih devet meseci ove godine, pa je nejasno zašto bi se povećanje broja turista oko Nove godine bilo u vezi sa programima i dekoracijom koje plaća Grad, pošto je očigledno da turisti sve češće dolaze u Beograd i kada takvih „stimulansa” nema.

„Gađanje brojevima“ se nastavlja kroz tvrdnju da „smo“ prošle godine zaradili od turizma „skoro 800 miliona evra“. Kao i podatak za novu godinu, i ovaj se očigledno ne odnosi na uvećanje prihoda Grada Beograda, jer je gotovo jednak celom gradskom budžetu, ali nije jasno na šta se odnosi.

Naime, ako bi računicom obuhvatilo sve ono što turisti plate u Beogradu državnim organima, lokalnoj samoupravi, privatnim firmama i pojedincima, opet bi trebalo da svaki od njih potroši svakog dana preko 300 evra da bi se došlo do Vesićevog proračuna.

Postoji jednostavan test za tačnost ekonomske računice (zamenika) gradonačelnika: ako se svaki uloženi dinar u novogodišnje koncerte,

Vesić: Sva ulaganja za Novu godinu isplatiće se više nego desetostruko

N AUTOR: NT Beograd E AUTOR: FoNet

Podeli: [f](#) [t](#) [m](#)

dekoracije, vatromete i slično zaista vraća preko deset puta, onda je izbor jednostavan – sve raspoložive budžetske prihode treba uložiti u te troškove, pa da zarada od novogodišnjeg turizma bude 10 milijardi evra, a ne sadašnjih navodnih 30 miliona.

Na istom TV gostovanju Vesić je komentarisao i sredstva u iznosu od 185 miliona dinara koja je Gradu Beogradu odobrila Republika iz tekuće budžetske rezerve. On je „istakao da je to više nego prirodno jer Grad Beograd čini 40 odsto domaćeg bruto društvenog proizvoda. Ta sredstva će biti potrošena da se delimično pokriju troškovi restauracije 70 fasada u centru Zemuna. Vlada nam je pomogla obezbedivši 185 miliona dinara, a jedan deo će obezbediti i Grad Beograd, oko stotinak miliona. Pored toga Grad sam uređuje još oko 80 fasada. Poslednje tri godine uredili smo više od 300 fasada na teritoriji grada Beograda. Naravno da će vlada pomagati kada je to Gradu neophodno i kada su u pitanju veliki projekti.“

Jeste prirodno da Beograd, kao i druge lokalne samouprave dobija deo sredstava iz republičkih transfera.

Međutim, nije normalno da te transfere dobija iz budžetske rezerve. Smisao postojanja budžetske rezerve jeste da se obezbedi pokrivanje troškova čiji se nastanak nije mogao predvideti kada je donošen budžet, ili da se podmire oni troškovi koji su neophodni u situacijama kada nekoj lokalnoj samoupravi bitno opadnu prihodi.

Ni jedan od ta dva razloga ne postoji kod obnove zemunskih fasada. Ona je očigledno bila planirana ranije i nije reč ni o kakvom saniranju štete usled nepredviđenih događaja, već o akciji ulepšavanja grada. Ostalo je nedorečeno da li je ipak postojao smanjeni priliv u budžet Grada, o kojem Goran Vesić nije želeo da govori jer se ne bi dobro uklopilo u imidž koji gradska vlast želi da stvori o sebi, ili je taj pravni osnov za dobijanje sredstava budžetske rezerve potpuno izmišljen.

Koncesija bez objavljenog ugovora i studije koja pokazuje opravdanost

24. decembra 2018.

Vest da je koncesionar uplatio 501 milion evra jednokratne koncesione naknadu u skladu s Ugovorom o koncesiji, i da je postao operater aerodroma beogradskog aerodroma na 25 godina nije praćena objavljinjem ugovora iz kojeg bi se videle sve obaveze koje je Republika Srbija preuzela, niti objavljinjem onih delova ugovora i aneksa koji nisu označeni kao poverljivi.

Da absurd bude još veći, još uvek nije objavljena ni studija, koja je trebalo da pokaže i dokaže zbog čega je uopšte aerodrom dat u koncesiju, nakon dvogodišnjeg prikazivanja od strane zvaničnika da aerodrom dobro posluje i prihoduje (iako se odričao prihoda od kompanije Air Serbia).

The screenshot shows a red header with the text "Aerodrom Nikola Tesla Beograd". Below it is a navigation bar with links like "Poleti", "Putnici", "Sadržaj", "Avio-kompanije", "Svi o aerodromu", "Karta", "O nama", "Medije", "Javne nabavke", "Investitoru i licencaru", and "Zaposlenje". The main content area has two columns: "Javne nabavke" and "Koncesija". The "Koncesija" column contains text about the concession contract, mentioning names like "marko.markovic@beg.aero" and "marko.markovic@beg.aero". It also includes a note about sending a copy of the contract to the address "koncesija.plateza.akcionara@beg.aero". There's a "PREDLETENJA" sidebar on the right.

Transparentnost Srbija tražila je tu studiju i koncesioni akt još početkom 2017. godine, od Vlade i Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture. Postupak koji traje gotovo dve godine slika je i prilika iznalaženja raznih izgovora da se ove važne informacije ne saopštite građanima u koje je uključeno nekoliko aktera.

Usled toga, ne samo da građanima nije jasno predočeno zbog čega je koncesija najisplativiji vid razvoja beogradskog aerodroma, već se ne može sa sigurnošću tvrditi ni da li ova analiza, čija izrada je zakonska obaveza, uopšte postoji.

Vlada na zahtev TS nije odgovorila, zbog čega je podneta urgencija, a potom i tužba Upravnom sudu. Ministarstvo saobraćaja je odbilo zahtev, navodeći da bi objavljinjem Koncesionog akta i Studije opravdanosti bili ugroženi vitalni interesi Republike Srbije.

TS je podnела žalbu Povereniku protiv ovog rešenja, ali je istovremeno suzila obim zahteva, tražeći da Ministarstvo dostavi samo one delove ovih dokumenata na osnovu kojih se može zaključiti da li je odabrani model koncesije za Srbiju povoljniji od alternativnih rešenja (nastavak rada na dosadašnji način, ulaganje sopstvenog kapitala ili sredstava iz kredita, prodaja aerodroma, drugi oblik JPP).

Nakon što je Poverenik doneo rešenje po kome moraju da dostave dokumente, iz Ministarstva je stigao novi odgovor – da oni uopšte nemaju ni koncesioni akt ni studiju, već su ti dokumenti u posedu Vlade. Na novi zahtev TS, da dostave dokument na osnovu kojeg će se videti kako su dokumenti izgubljeni ili premešteni iz poseda Ministarstva, stigao je odgovor da ih nikada nisu ni imali, a da su prethodno odbili da ih dostave zbog „mogućeg ugrožavanja vitalnih interesa“.

Upravni sud potom je presudio po tužbi TS, naloživši Vladi da, umesto što ignoriše zahtev, odluči po njemu. Vlada je i ovu presudu ignorisala, pa je TS tražila od suda da on doneše akt. U tom trenutku Vlada se budi i donosi rešenje – odbija zahtev. TS podnosi novu tužbu Upravnom суду u februaru 2018. zbog neopravdanog odbijanja zahteva. Po ovoj tužbi sud bi mogao da naloži Vladi da *dostavi* tražene dokumente. Međutim, sud u aprilu vraća tužbu i traži od TS da *dostavi* dokaze da je potpisnik tužbe pravni zastupnik organizacije. TS dostavlja i te dokaze. Od tada je prošlo osam meseci, potписан je ugovor, Vansi je preuzeo upravljanje, a Upravni sud se ne javlja, ugovor nismo videli, kao ni traženu studiju.

Jedna od stvari zbog koje je bitno da se objavi ugovor jeste i eventualno preuzimanje obaveza za izgradnju pruge od Aerodroma do Grada. Izgradnju te pruge je najavio zamenik gradonačelnika. Međutim, vest da se o izgradnji pruge „već pregovara sa Vladom Japana“ je zbunjujuća. Iz nje se čini da ovu prugu neće graditi radi svojih interesa koncesionar, već država Srbija ili grad Beograd. Takođe, iz okolnosti da se „pregovara“ sa vladom druge države o toj pruzi, ukazuje da je u pitanju još jedan veliki infrastrukturni projekat u koji će se ući bez konkurenkcije, koja bi mogla da rezultira nižom cenom/najpovoljnijom ponudom.

Četrnaest godina Poverenika za informacije

22. decembra 2018.

Drugi sedmogodišnji mandat Rodoljuba Šabića na funkciji poverenika za informacije od javnog značaja istekao je 22. decembra. Njegov izbor na tu funkciju, 22. decembra 2004, kako se kasnije ispostavilo, bio je jedan od najvažnijih događaja za borbu protiv korupcije u Srbiji.

Zakon o slobodnom pristupu informacijama, usvojen mesec dana ranije, otvorio je ogroman prostor za uspostavljanje sistema za kontrolu vlasti od strane građana i za promenu svesti kod građana da nisu podanici već neko kome vlast treba da polaže račune.

Međutim, bez obzira na svoje kvalitete, taj zakon je mogao da doživi sudbinu mnogih drugih da nije uspostavljena institucija koja će braniti ovo novostečeno pravo građana. Poverenik mesecima nakon izbora nije imao nikakve uslove za obavljanje svoje funkcije, a opstrukcije su se nastavile i potonjih godina. Zato je glavna zasluga prvog poverenika to što nije odustao, i što je uspeo da uspostavi instituciju. Slični problemi su se javljali i sa drugim nezavisnim državnim organima, koji su kasnije uspostavljeni, ali je svakom sledećem bilo lakše.

Zakon o slobodnom pristupu informacijama nije ni isključivo ni dominantno antikorupcijski.

Međutim, on se u Srbiji afirmisao upravo u tom svetlu. Takav razvoj situacije posledica je nekoliko okolnosti. Prva je to da u Srbiji nisu postojali ili ne funkcionišu na efikasan način drugi načini kontrole vlasti od strane građana.

Drugi razlog je to što su upravo antikorupcijske nevladine organizacije, novinari koji se bave ovom temom, političke stranke koje žele da dokažu korupciju suparnika i Vladin Savet za bobru protiv korupcije, bili među najčešćim podnosiocima zahteva.

Treći razlog je činjenica da je Šabić, kao poverenik, ne samo dosledno rešavao žalbe koje se odnose na obelodanjivanje dokumenata o javnim finansijama i korišćenju javne imovine u korist tražilaca (što bi i inače trebalo da čini i svaki budući poverenik koji želi da ispravno primeni Zakon), već je kroz svoja brojna javna istupanja promovisao upravo javnost informacija kao sredstvo za suzbijanje korupcije.

Njegova proaktivnost, to jest pokušaji da se bitni problemi reše, uticala je na to da se pravo na pristup informacijama odbrani od brojnih pokušaja da se posredno ograniči kroz odredbe drugih zakona, podzakonske akte i nakaradna tumačenja. Dok su politički moćnici pokušavali da ograniče pravo na pristup informacijama u proteklih 14 godina uvođenjem izuzetaka „na mala vrata“, u sadašnjem nacrtu izmena zakona se otvoreno predlaže da se od kontrole građana izuzmu informacije o upravljanju nekoliko milijardi evra vrednom imovinom preduzeća u državnom vlasništvu.

Takođe, moć Poverenika i javnosti prestajala je na mestu gde primena zakona počinje da zavisi od političke volje. Tako, za one odluke poverenika koje nisu izvršene na drugi način trebalo je da izvršenje obezbedi Vlada, ali to nije učinila ni u jednom od više stotina slučajeva. Tamo gde Vlada ne izvrši svoj posao, po Ustavu postoji Narodna skupština koja može da izvršnu vlast pozove na odgovornost. Međutim, ni za vršenje ove ustavne nadležnosti nije postojala volja

Kampanja državnih funkcionera na lokalnim izborima u četiri opštine

14. decembra 2018.

Četiri opštine u kojima se u nedelju održavaju izbori, našle su se tokom 7 nedelja izborne kampanje u planu "redovnih aktivnosti" najviših državnih zvaničnika čak 20 puta, što je **dvostruko više** od broja redovnih i vanizbornih ministarskih obilazaka ovih mesta u prethodne **dve i po godine**. Drugim rečima, učestalost pojavljivanja članova Vlade u Lučanima, Doljevcu, Kladovu i Kuli, bila je **oko 37 puta veća** nego je u periodu van izbora.

Reč je o dobro poznatoj "funkcionerskoj kampanji", pojavi kada zvaničnici zloupotrebljavaju svoju funkciju u promotivne svrhe, tako što obavljaju aktivnosti koje uopšte ne bi bile preduzete da nema kampanje ili ne bi bile preduzete neposredno pred izbore. Transparentnost Srbija redovno prati funkcionerske kampanje od izbora 2012. godine.

Ovaj vid zloupotrebe, svojstven je svim nivoima vlasti i funkcionerima iz svih partija u Srbiji. Funkcionerske kampanje su dobine na zamahu u poslednje četiri godine, a broj promotivnih aktivnosti je značajno porastao i u periodu van izborne kampanje.

S obzirom na to da se izbori 16. decembra održavaju samo u četiri opštine, ovog puta su aktivnosti ministara bile vidljivije i bilo je daleko lakše uporediti njihovo interesovanje za mesta u kojima se održavaju izbori u odnosu na raniji period, ali i u odnosu na druga mesta u Srbiji, tokom 45 dana kampanje.

Doljevac je od raspisivanja izbora obišlo pet ministara u četiri odvojene posete. Predškolsku ustanovu koja se renovinara posetili su i ministar prosvete Mladen Šarčević i ministarka bez portfelja zadužena za demografiju i populacionu politiku Slavica Đukić Dejanović. Povod da se nađu u ovom mestu našli su i ministri Zorana Mihajlović, Vanja Udovičić i Milan Krkobabić.

A u prethodne tri godine, od početka 2016., ministri su samo dva puta boravili u Doljevcu - Vanja Udovičić je u julu te godine otvorio akva park, a tri meseca ranije, ali tokom predizborne kampanje za parlamentarne izbore, ministar Aleksandar Vulin je posetio Dom za stare.

U Kuli su se, tokom netom završene kampanje, "svojim poslom" zatekli predsednik Srbije, predsednica Vlade Srbije, i još šestoro ministara - Mladen Šarčević, Goran Knežević, Zorana Mihajlović, Zlatibor Lončar, Branislav Nedimović i Vanja Udovičić. Ukupno osam poseta visokih funkcionera, ne računajući pokrajinskog premijera. Desetak dana pre raspisivanja izbora u tom mestu bio je i ministar za rad Zoran Đorđević.

Za razliku od Doljevca, Kula je u prethodne tri godine bila nekoliko puta odredište za ministre raštrkane "po terenu". Naime, u njoj se nalazi Nastavni centar MUP-a, pa je ministar Nebojša Stefanović tokom 2016. i 2017. tri puta prisustvovao obuci i vežbama. Pred izbore 2016. ministar Vulin i u Kuli je posetio Centar za socijalni rad. Van kampanje, od početka 2016. do danas, samo je u maju prošle godine ministar prosvete bio u školi u Sivcu.

U Kladovu je tokom kampanje boravilo četvoro ministara - Mladen Šarčević, Slavica Đukić Dejanović, Zorana Mihajlović i Zlatibor Lončar.

Prethodno je u "redovnu posetu" ovoj opštini, školama, preduzećima ili sportskim objektima, od 2016. godine dolazio samo Vanja Udovičić, i to ne u sam grad, već u desetak kilometara udaljeni Omladinsko-sportski kamp "Karataš". Udovičić je u kamp dolazio tokom kampanje za predsedničke izbore, kako bi "obišao radeve i najavio nove radeve", a zatim još jednom u julu 2017. godine kako bi obišao mlade sportiste.

МЕДИЈИ ВЕСТНІК АКТИВНОСТИ ВЛАДЕ

Читаји МИКРОФОН

Улагање у инфраструктуру за бољи живот грађана Долјевца

Долјевац, 27. новембар 2018.

Председница Владе Републике Србије и министарство Грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Зорана Михајловић и министар омладине и спорта Ванja Udovičić посетили су данас општину Долјевац.

Они су том приликом са

руководством те локалне самоуправе разговарали о инфраструктурним пројектима и унапређењу квалитета живота тамошњих грађана.

Михајловић је подсетио на то да је држава само у овој години издвојила сто милиона динара за реконструкцију и одржавање путева у тој општини.

Она је позичила да ће кала је почетак реализацији активности на перспекти

U prethodnim godinama dva puta je u Kladovu boravila i ministarka pravde Nela Kuburović, ali ne u poseti opštini, već na godišnjim savetovanjima sudija prekršajnih sudova, a jednom, vanredno, i ministar Vulin, kada je obilazio pripadnike vojske angažovane na gašenju požara u okolini.

U Lučanima su u prethodnih šest nedelja bili ministar unutrašnjih poslova Nebojša Stefanović i ministri Vanja Udovičić i Mladen Šarčević, a poslednjeg dana kampanje то место je posetio i Aleksandar Vučić, ali ne u svojstvu predsednika Srbije, već kao lider SNS-a. Mediji su, međutim, sa predizbornih skupova u Kotraži, Lučanima i Guči izvestili ne samo kao o stranačkim aktivnostima, već su preneli i izjave o Kosovu koje su "pripisali" predsedniku Srbije, a ne lideru naprednjaka.

Jedna od tema u predizbornom govoru Aleksandra Vučića bile su investicije u vojnu fabriku "Milan Blagojević", koja je, uz Sabor u Guči, razlog zbog kojeg se i u vanizbornom periodu Lučani relativno često nađu na putu najvišim državnim zvaničnicima.

Tako su od početka 2016. godine do kampanje za protekle lokalne izbore, tamo boravili predsednik (obišao gradilište nasipa na reci Bjelici blizu Lučana), premijerka sa ministrom Vulinom (u fabrici Milan Blagojević i na gradilištu nasipa) i Ivica Dačić (na Saboru u Guči sa portparolkom ruskog ministarstva).

I tokom kampanje 2016. godine Lučani su u tri navrata ugostili ministre koji su baš tada poželeti da obiđu radove, fabriku ili da porazgovaraju sa predstavnicima opštine i sa privrednicima.

Iako se ministarske posete predstavljaju kao redovne aktivnosti, pa se tako u izveštaju o jednoj poseti Vanje Udovičića Kuli, na sajtu ministarstva navodi da je reč o "nastavku redovnog programa obilaska obrazovnih ustanova i sportskih zdanja i klubova širom Srbije", analiza pokazuje da "redovan program" uključuje uglavnom mesta u kojima se održavaju izbori.

Raspisivanje izbora, 29. oktobra, zateklo je ministra Udovičića u poseti Kruševcu, a od tada je boravio u četiri opštine - dva puta u Kuli i jednom u Doljevcu, gde se održavaju izbori, i jednom u Subotici.

Slične "redovne aktivnosti" imao je i ministar zdravlja - na dan raspisivanja izbora bio je u Kraljevu, a u međuvremenu u Kuli i Kladovu. Posetio je i jednu zdravstvenu ustanovu u Beogradu.

I ministar prosvete posećivao je, van Beograda, uglavnom škole u opštinama u kojima se održavaju izbori - od 29. oktobra posetio je tri škole u Beogradu i škole u Kladovu, Kuli i Lučanim. Pri povratku iz Kladova svratio je i u Veliko Gradište.

Funkcionerska kampanja je vid zloupotrebe javnih resursa koji je u Srbiji najviše zastupljen u predizbornom periodu. Po značaju, funkcionerska kampanja prelazi u mnogome i pitanje finansiranje izborne kampanje, jer omogućava dodatnu medijsku promociju u okviru informativnog programa, koja se kod jednog dela građana ne doživljava kao propaganda. Transparentnost Srbija je predložila niz zakonskih i drugih mera za rešavanje problema funkcionerske kampanje, na osnovu međunarodnih standarda i iskustava drugih zemalja. Analiza i preporuke se mogu [preuzeti sa sajta TS](#).

Takođe, [dali smo predlog](#) za dopunu odredbe Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije (i nacrt novog Zakona o sprečavanju korupcije koji bi trebalo da ga zameni). Član 29. tog zakona je trenutno jedini koji uređuje pitanje korišćenja javne funkcije u svrhu političke promocije, ali to čini na nepotpun način.

EPS, Kotež i „Duing biznis“ lista

6. decembra 2018.

Koliko god bilo za pohvalu to što jedno javno preduzeće ispituje nepravilnosti u svom radu i kažnjava zaposlene koji ne obavljaju valjano svoje dužnosti, u slučaju „EPS-Kotež-Doing business“ i dalje postoje dve krupne nepoznanice. Prva je da li bi grešaka u radu bilo manje da ovim i drugim javnim preduzećima u Srbiji rukovode profesionalni direktori, a ne politički postavljenici, kao što je propisano

Zakonom o javnim preduzećima još od 2012. Drugo pitanje je da li se unutrašnje kontrole sprovode redovno ili samo onda kada slučajevi dobiju veliki negativni publicitet, zbog kojeg reaguju uticajni političari?

Grupa zaposlenih i nižih rukovodilaca u EPS „[smenjena](#) je i prebačena na niže pozicije“ odlukom vršioca dužnosti najvećeg javnog preduzeća u Srbiji, Milorada Grčića. Kao razlog se navodi da su propusti 23 zaposlena iz Beograda, Vranja, Zrenjanina, Niša i Prijepolja doveli do „pada Srbije na Doing business listi Svetske banke“ i višekratnih prekida u snabdevanju električnom energiju u beogradskim naseljima Kotež i Krnjača.

Kako EPS navodi, istraga unutrašnje kontrole pokazala je da su pojedini zaposleni odgovorni za kršenje procedura za izdavanje dozvola za priključenje na elektro mrežu i kašnjenje u izdavanju dozvola zbog čega je Srbija, između ostalog dobila nižu ocenu Svetske banke. „Pojedini su umešani i u korupciju i protiv njih su podnete krivične prijave, a deo zaposlenih kažnjen je zbog loših rezultata u smanjenu gubitaka i krađe električne energije, kažu u EPS-u“. Takođe se ističe da EPS i ODS "EPS Distribucija" „imaju odličnu saradnju sa Gradom Beogradom koja je dodatno ojačana u oblasti rešavanja problema sa nelegalnom gradnjom.

Svakako je za pohvalu to što jedno javno preduzeće sprovodi unutrašnju kontrolu i što preduzima mere da za kažnjavanje zaposlenih koji nisu valjano obavljali svoje dužnosti. Važno je, međutim, da se takve kontrole sprovode redovno i bez obzira na to da li su neki konkretni slučajevi zadobili medijsku pažnju ili pažnju političkih moćnika.

U najnovijem slučaju EPS-a, činjenice ukazuju na to da je glavni motiv bio političko-promotivne prirode. Naime, prema nedemantovanim vestima od 6.11.2018, predsednik države Aleksandar Vučić, koji je bio na istom mestu sa članovima Vlade drugim povodom, „rekao je da nije zadovoljan nekim aktivnostima i radom pojedinih sektora u okviru Ministarstava energetike i Ministarstva privrede“ oko Duing biznis liste i „da je taj posao morao da se uradi mnogo brže i bolje“. Kako [„Blic“ prenosi](#), reč je, između ostalog, o brzini dobijanja priključka za električnu energiju, ali i o tome da Zakon o stečaju nije kako treba odgovorio oko rešavanja bankrota. Najavio je da će zbog toga da odgovaraju i pojedini direktori javnih preduzeća, jer je na njima bilo da preduprede propuste“. Iz ovoga bi se moglo zaključiti da je unutrašnja kontrola u EPS sprovedena kako bi v.d. direktora predupredio moguću štetu po sebe.

Ako vam je dobro
PESCANIK onda ništa

HOME | TEKSTOVI | EMISIJE | PREVODI | TEME | KNJICE | ENGLISH

Nemanja Nenadić / 05/12/2018 |

EPS, Kotež i „Duing biznis“ lista

Foto: Predrag Trkošić

Tekstovi

- Predsjedničke izbi 05/01/2019
- Još jednom o Srbiji uili javni EU 05/01/2019
- Novopodignuta labana 05/01/2019
- Moć jedne karikature 04/01/2019
- Hrvatski troštak 04/01/2019
- Dubravka Ugrešić – interviu 03/01/2019

Prevedi

Zakon o javnim preduzećima poznaje mogućnost razrešenja profesionalnih direktora koji su imenovani na te položaje nakon sprovedenog javnog konkursa.

Na osnovu člana 50. Zakona, takav direktor može biti razrešen pre isteka roka ako javno preduzeće ne dostavi tromesečni izveštaj u roku, ako ne ispunи planirane aktivnosti iz programa poslovanja, utroši sredstva iznad planiranih za određene namene bez salgasnoti, prekrši pravila o zaradama, ne poštuje pravila o finansijskom izveštavanju i preporuke revizora ili ne izvršava odluke nadzornog odbora. Drugim rečima, ako je plasman Srbije na „Duing biznis“ listi bio toliko bitan, rešavanje problema u vezi sa brzinom odobravanja priključenja korisnika je moglo da bude uvršteno u [plan poslovanja](#) ovog preduzeća, ali ga tamo nema

S druge strane, vršioci dužnosti direktora javnih preduzeća mogu biti razrešeni bez bilo kakvog obrazloženja na bilo kojoj sednici Vlade, što ih čini dodatno zavisnim od političara koji odlučuju o njihovoj sudbini. Kako bi takvo stanje trajalo što kraće, Zakon propisuje, u članu 52. da se vršilac dužnosti može imenovati „do imenovanja direktora po sprovedenom javnom konkursu“ i ujedno ograničava trajanje takvog mandata na period „ne duži od jedne godine“, s tim da „isto lice ne može biti dva puta imenovano za vršioca dužnosti direktora“. Aktuelni direktor ovog preduzeća je [preuzeo](#) dužnost preuzeo 15. marta 2016. godine. Na sajtu preduzeća se ne navodi da li je nakon 15. marta 2017. izvršeno ponovno imenovanje. Sve i da jeste, ono ne bi moglo da traje duže od 15. marta 2018. U međuvremenu, [konkurs](#) koji je Vlada objavila 23. marta 2016, sa pozivom kandidatima da se prijave u roku od 30 dana, očigledno nije okončan. Kao što su pokazala [istraživanja](#) Transparentnost – Srbija, slično je stanje i u većini drugih republičkih javnih preduzeća, i to stanje je nepromenjeno već pet godina.

Politički uticaj na sprovođenje interne kontrole u slučaju havarije u beogradskom naselju Kotež dolazi sa nižeg mesta u hijerarhiji vlasti. Samo jedan dan je protekao između pitanja koje je (zamenik) gradonačelnika Beograda, Goran Vesić, „[javno uputio](#)“ Elektrodistribuciji Beograd zbog toga što je neimenovani nelegalni graditelj izazvao havariju i objave reakcije javnog preduzeća. Takve reakcije nije bilo u prethodna tri dana, dok su stanovnici 50 ulica bili bez struje. Naravno, sasvim je izvesno da su zaposleni iz EDB i pre Vesićevog pitanja utvrđivali razloge havarije i radili na tome da se ona otkloni, pa ostaju pitanja da li je pitanje političara ubrzalo kontrolu EPS, da li je ono ponukalo javno preduzeće da se oglasi saopštenjem i imenuje odgovorne ili su se obe strane dogovorile oko načina kojim im je omogućio promociju u vezi sa istim događajem. Kako god bilo, posledica ovakve promocije jeste da će se u budućnosti građani obraćati političkim moćnicima da reše probleme koji bi trebalo da budu sastavni deo rada depolitizovanih delova javnog sektora.

U normalnom toku stvari, u pravnoj državi, javnim preduzećem bi rukovodio direktor koji je imenovan u skladu sa zakonom, a odgovornost za njegov rad bi se utvrđivala na osnovu ostvarenih planova. Ako je rešavanje problema koji se ocenjuju u rangiranju Svetske banke o lakoći poslovanja prioritet za Srbiju, taj prioritet bi bio definisan u planu rada ovog i drugih javnih preduzeća. Najzad, unutrašnje kontrole bi ispitivale odgovornost zaposlenih za propuste kad god do njih dođe, a građani bi o preduzetim merama dobijali informacije uvek, i bez obzira na zainteresovanost političara ili direktora zbog negativnog publiciteta u javnosti.

Inicijative i analize

Sužavanje prostora za rad nevladinih organizacija u Srbiji

10. decembar 2018.

Na skupu kojim je obeležen Dan ljudskih prava, predstavnici NVO komentarisali su nalaze istraživanja o sužavanju prostora za rad nevladinih organizacija u Srbiji u periodu 2014-2018, u kojem su korišćeni i brojni materijali organizacije Transparentnost – Srbija, naročito u pogledu javnih rasprava i donošenja Zakona o lobiranju. U kratkom izlaganju, Nemanja Nenadić je ukazao na probleme koje je TS uočila u ovom periodu.

Prvi problem je smanjenje mogućnosti da NVO uopšte dođu do podataka koji su bitni za njihov rad. Transparentnost Srbija se u mnogim situacijama suočila sa nemogućnošću da dođe do podataka na osnovu zahteva za pristup informacijama od javnog značaja, što je posebno vidljivo u vezi sa ugovorima o raspolažanju javnom imovinom. Tipični primeri u tom pogledu su nedostavljanje ugovora o upravljanju smederevskom železaru, i pored obavezujućeg rešenja Poverenika za informacije. Ministarstvo privrede nije dostavilo kopiju ovog ugovora, ni nakon što je isteklo njegovo važeње, a u javnosti su se pojavile informacije o tome da privatni partner nije ispunio svoje obaveze, dok je sa druge strane, firma koja je poslovala sa državom Srbijom podnela odštetni zahtev i tužbu ugovorenog arbitraži. Drugi primer je nedostavljanje „studije opravdanosti“ o ulasku u koncesioni aranžman za beogradski aerodrom. Iako je zahtev odbijen zbog navodne potrebe da se očuva potpuna tajnost dok traje postupak za dodelu koncesije, dokumenti nisu dostavljeni ni nakon zaključivanja ugovora sa odabranim koncesionarom.

Druga grupa problema odnosi se na smanjenu mogućnost uticaja na odluke organa vlasti. Javne rasprave su sredstvo da se utiče na poboljšanje propisa u oblastima koje su značajne za rad NVO. Međutim, u Srbiji se za mnoge važne zakone javne rasprave uopšte ne organizuju, a kada se organizuju, predlozi ne budu razmotreni na valjan način. Ovaj problem nije od juče, već je konstanta decenijama. Zabrinjavajući su, međutim, trendovi. Dok je u prošlosti postojala realna mogućnost da se utiče na tekst propisa tokom njihove izrade, makar u minimalnom obimu, pa je Transparentnost beležila situacije u kojoj su naši predlozi prihvatanici makar u manjem obimu (oko 10% do 20%), sada se to izuzetno retko događa. Primetno je izrazito pogoršanje tokom poslednjih godina čak i u odnosu na početne godine od kada je aktuelna politička garnitura došla na vlast. Tako je Transparentnost – Srbija imala značajnu mogućnost da utiče na antikorupcijske strateške akte donete 2013. godine, dok gotovo se gotovo ni jedan predlog koji smo davali nije našao u nacrtu aktuelnog Zakona o sprečavanju korupcije.

Još je lošije stanje u pogledu inicijativa koje nevladine organizacije podnose van javnih rasprava, želeći da unaprede praksu ili da utiču na organe vlasti da samostalno pokrenu izmenu propisa. Razmatranje ovakvih inicijativa nije trenutno uređeno ni jednim pravnim aktom, bez obzira na njihovu korisnost. Poslednja prilika da se nešto na tome uradi je bilo donošenje Zakona o lobiranju, koji je, međutim, imao uži zahvat i fokus na lobiranje koje vrše profesionalni lobisti i pravna lica koja imaju neposredan interes u vezi sa donošenjem propisa, a ne i organizacije koje zastupaju javni interes u određenoj oblasti.

Treća oblast u kojoj dolazi do problema je sužavanje mogućnosti da NVO koje prate kritički rad organa vlasti dopru do građana, preko medija. To pitanje je naročito bitno u situaciji kada je prostor za neposredan uticaj na organe vlasti smanjen. Transparentnost – Srbija se u tom pogledu suočila sa očiglednim smanjenjem broja medija koji redovno prenose do građana informacije o aktivnostima TS. To je naročito primetno kada je reč o TV stanicama sa nacionalnom frekvencijom, uključujući i RTS, kao i sa dnevnim novinama, koje imaju blagonaklon odnos prema vlastima. Neretko je ova pojava povezana i sa odlukom novinske agencije TANJUG da prenese ili ne prenese vest o nekom događaju, inicijativi ili saopštenju koje je dala TS, a očigledna je razlika u prenošenju informacija koje se mogu interpretirati pozitivno ili neutralno za aktuelnu vlast i onih koje sadrže nedvosmisleno kritičke ocene o radu državnih organa ili kvalitetu zakona.

Generalno, problem Srbije je širi od sužavanja prostora za rad organizacija civilnog društva. Problem je, naime, sužavanje prostora za javnu debatu o potezima vlasti uopšte. U tom smislu, smanjena je bitno mogućnost građana, bilo da su organizovani ili ne, da o takvim pitanjima raspravljaju sa organima vlasti. Praksa poslanika većine da ulažu besmislene amandmane i objedinjuju raspravu kako bi „pojeli vreme“ je onemogućila da se takve rasprave vode i između pripadnika opozicije i vlasti povodom amandmana na tekstove predloga zakona u Narodnoj skupštini. Želja da se donosioci odluka učine neodgovornim za svoje postupanje, i promovisanje izbora kao jedinog merila za ispravnost svih poteza vlasti, ozbiljno onemogućava debatu o svakom konkretnom pitanju u kojem treba utvrditi šta je u najboljem javnom interesu. U tom svetu, posebno je smanjena mogućnost da NVO koje se zalažu za „idealne ciljeve“, ostvarivanja opšteg interesa u pojedinim oblastima, a ne za interes određene grupe ljudi, utiču na promene. U tom smislu, možemo se setiti izjave pomoćnika ministra pravde, Čedomira Backovića, koji je zadužen u Vladi Srbije za aktivnosti u oblasti pregovaračkog poglavlja 23, o vladavini prava, da su nevladine organizacije skup „vegetarianaca i mesara“, da predstavljaju dakle, partikularne interese pojedinih grupa, a da su, s druge strane, predstavnici državnih organa, jedini koji su dobili legitimitet da zastupaju interes građana, kao nosilaca suverenosti.

Imajući u vidu takve okolnosti, može se objasniti i pojava sve većeg broja takozvanih GONGO, formalno nevladinih organizacija koje su organizovane od strane države ili uživaju snažnu potporu državnih organa i provladinih medija za svoje aktivnosti. Neretko se osnivaju ili promovišu organizacije sa sličnim nazivima i sličnim oblastima rada kao i aktivne NVO koje imaju kritički odnos prema vlastima. Cilj takvih aktivnosti je, s jedne strane, da se stvori konfuzija u javnosti ili predstava da postoje različita mišljenja u stručnoj i zainteresovanoj javnosti, a ne gotovo jedinstveno protivljenje i kritika predloga i odluka vlasti. Čini se da je u tom pogledu ništa manje važno da se takva predstava stvori kod predstavnika međunarodnih organizacija koje manje pažljivo prate dešavanja u Srbiji i posebno napredak na putu ka EU. Zatim se, u odsustvu prave debate između predstavnika vlasti i kritički nastrojenih predstavnika javnosti, stvara situacija u kojoj provladine organizacije civilnog društva polemišu sa stavovima onih koje vlast kritikuju.

Jedna od situacija u kojoj takva debata nije bila moguća, a bila je bitna, jeste odlučivanje državnih organa u vezi sa projektom „Beograda na vodi“. Politički vrh Beograda i Srbije, uz snažnu podršku tabloida ali i ozbiljnih medija, kao i organizacija koje su generalno kritične prema „prozapadnim organizacijama“ ili su formirane za jednokratnu potrebu, reagovao je agresivno na svaki pokušaj preispitivanja odluka ili debatu o ključnim pitanjima. Takva rasprava je, međutim, bila više nego potrebna, upravo o nekim pitanjima koje je otvorila Transparentnost – Srbija. Prvo pitanje je da li je odluka da se zaključi ugovor bez nadmetanja za davanje na korišćenje državnog zemljišta u beogradskom Savskom amfiteatru bila u najboljem javnom interesu i da li bi kroz nadmetanje mogli da se ostvari veća korist za Srbiju i Beograd. Drugo pitanje je potreba za donošenjem tzv. „lex specialis“-a za samo jedan privatni investitorski projekat i posledicama koje će to imati za pravni sistem države i odluke drugih potencijalnih investitora.

Komentar istraživanja: Percepcija građana o borbi protiv korupcije u Srbiji

12. decembar 2018.

Istraživanje percepcije građana o borbi protiv korupcije, koje je za potrebe USAID projekta za odgovornu vlast (GAI) sproveo CESID doo, u oktobru i novembru 2018. značajno je pre svega zbog toga što u dužem periodu nisu vršena slična istraživanja (nakon 2015). Istraživana je percepcija, ali odgovori ukazuju u pojedinim pitanjima i na aktuelne oblike korupcije, i razloge za njenu raširenost, te se mogu koristiti i za osmišljavanje antikorupcijskih politika.

Građani lošijeg imovinskog stanja ocenjuju uticaj korupcije na njihov kvalitet života kao daleko veći nego oni koji smatraju da žive dobro. Tako, među građanima koji žive „nepodnošljivo“ čak 62% smatra korupciju kao faktor koji „veoma utiče“ na njihov život, dok je kod onih koji žive „dobro“, korupcija veliki problem za svega 4%. Ovi podaci se mogu tumačiti tako da davanje mita teže pogoda one koji su lošijeg materijalnog statusa, ali i tako da se u moru problema sa kojima se siromašni suočavaju i korupcija percipira kao veći problem nego što realno jeste. U svakom slučaju, odgovore na ova pitanja bi trebalo ukrstiti sa podacima o stvarnom iskustvu sa korupcijom i videti u kojoj meri građani ocenjuju da je ona problem na osnovu stvarnih troškova podmićivanja.

Ocena visoke rasprostranjenosti korupcije u Srbiji je izrazita. Više od polovine ispitanika – 57% - smatra da je ona raširena u velikoj ili veoma velikoj meri. Onih koji smatraju da je imala malo je svega 8%. To je jasan znak da bi borba protiv korupcije trebalo da bude definisana kao prioritet Vlade i državnih organa uopšte. Međutim, to nije slučaj, borba protiv korupcije je posle 2014. znatno izgubila na značaju u premijerskim ekspozeima, i na potrebu ovih aktivnosti više podsećaju predstavnici međunarodnih organizacija, i EU, nego domaći donosioci odluka.

Posebno privlači pažnju odgovor na pitanje koje institucije građani vide kao najviše posvećene borbi protiv korupcije. Tu je na prvo mesto istaknut predsednik Republike, sa 23% „glasova“, iako je reč o državnom organu, koji nema nadležnosti za borbu protiv korupcije, izuzev mogućnosti da ne proglaši i vradi Skupštini zakon koji sadrži koruptivne norme, te nadležnosti da predlaže pojedine javne funkcionere, među kojima i člana Odbora Agencije za borbu protiv korupcije.

Očigledno je da su građani prepoznali u ponuđenom spisku institucija ličnost aktuelnog predsednika, Aleksandra Vučića, a ne instituciju predsednika Republike. Naime, u ranijim istraživanjima, između 2012. i 2015, koje je sprovodio UNDP, predsednik je u odgovorima na donekle slično pitanje (ko treba da predvodi borbu protiv korupcije) navođen od strane 5 – 6 % građana, i to u situaciji kada je bilo moguće dati čak tri odgovora, a ne samo jedan, kao što je slučaj u ovom istraživanju. Nalaz istraživanja se može tumačiti kao posledica enormnog medijskog prisustva Vučića, ali i okolnosti da on efektivno odlučuje i o mnogim pitanjima koja spadaju u nadležnost Vlade Srbije, Narodne skupštine i mnogih drugih državnih organa. Utisak o doprinosu borbi protiv korupcije takođe može biti odraz političke popularnosti aktuelnog predsednika kod velikog broja građana.

S druge strane, poražavajuće je da svega 14% građana vidi represivne državne organe kao nekog ko najviše doprinosi borbi protiv korupcije, a od toga, svega 2% je identifikovalo javno tužilaštvo, kao jedini organ koji je nadležan za gonjenje krivičnih dela. Agencija za borbu protiv korupcije je prepoznata sa 9% kao vodeća u ovom poslu. Savet za borbu protiv korupcije sa 4%. Među drugim organima, Vlada je dobila 9% glasova, Skupština svega 1%, a od nezavisnih državnih organa građani su uočili još i doprinos Poverenika za informacije (4%), Ombudsmana (3%) i DRI (1%).

Lokalne antikorupcijske planove poznaje mali broj ljudi, oko četvrtine, a svega 5% smatra da zna o čemu se tu radi. Imajući u vidu da takvi planovi nisu ni postojali u velikom broju gradova i opština (blizu polovine), ovaj nalaz i nije toliko loš kao što se čini na prvi pogled. Međutim, postoji i ogroman prostor da se poboljša pri čemu će prava mera biti istraživanje koje se bude radilo za nekoliko godina, kada se sprovođenje tih planova bude približilo kraju.

Odgovor prema kojem najviše korupcije građani prepoznaju u zdravstvu sa 23% pa u sudovima sa 13%, a mnogo manje u ostalim sektorima i među funkcionerima poput ministara i gradonačelnika trebalo bi tumačiti u vezi sa ličnim iskustvima sa korupcijom. Naime, mnogo je veći broj građana koji dolaze u kontakt sa zdravstvom i tu traže usluge nego onih koji po bilo kom osnovu imaju posla sa carinicima ili visokim funkcionerima. Generalno, pošto je korupcija u vezi sa zadovoljenjem potreba od strane javnog sektora, postoji mogućnost da je makar delimično, identifikacija zdravstva i sudstva u vezi sa nezadovoljstvom građana efikasnošću rada ovih institucija, to jest dugim čekanjem na potrebne pregledе i na ishod sudske sporove.

Vrlo su korisni nalazi u vezi sa vrstom korupcije koja je najzastupljenija. Građani ističu u prvi plan dva vida „nenovčane“ korupcije, to jest nepotizam radi zapošljavanja i bržeg obavljanja poslova, sa ukupno 45%. S druge strane, razni oblici podmićivanja su zastupljeni sa 21%, ali samo za slučajeve kada se novac, poklon ili usluga daje za nešto što službenik i inače mora da uradi (nije bila ponuđena varijanta da se podmićuje zarad pružanja nezakonite usluge). Ostali ispitanici su se opredelili za zloupotrebe u ličnu ili partijsku korist i mešanje javnog posla i privatnog biznisa – 16% ukupno. Iako se i ranije znalo da je kod korupcije razmena usluga češća od novčanih transakcija, ovaj nalaz potvrđuje da bi kod prevencije korupcije više pažnje trebalo usmeriti sužavanju diskrecionih ovlašćenja i povećanju transparentnosti.

Takođe, kod istraživanja korupcije, naročito proaktivnog, značajniju ulogu bi moglo da ima utvrđivanje obrazaca privilegovanja građana na osnovu ličnih, partijskih ili drugih sličnih oblika

povezanosti, što do sada nije činjeno. Građani pozitivno ocenjuju razne vidove borbe protiv korupcije, pri čemu su za nijansu više skloni strožijem kažnjavanju i pojačanoj zaštiti uzbunjivača u odnosu na preventivne mere.

Vrlo su značajni nalazi o spremnosti građana da prijave slučaj korupcije. U tom smislu su moguća poređenja i sa nalazima iz Globalnog barometra korupcije, koji je sadržao slično pitanje, istina formulisano tako da se oceni „zašto ljudi ne prijavljuju korupciju“, a ne nužno ispitnik. Primetno je veliko pogoršanje u odnosu na 2015, kada je reč o oceni da se „ništa neće promeniti“ ako građanin prijavi korupciju. Dok je ovaj odgovor pre tri godine bilo 10% građana, sada je to učinilo njih 31%. Imajući u vidu da je pre nekoliko godina počeo da se primenjuje Zakon o zaštiti uzbunjivača, i da je glavni motiv kod najprominentnijih uzbunjivača u Srbiji bio da se reši problem na koji ukazuju, ovaj nalaz pokazuje da prijavljivanje korupcije nije bilo u dovoljnoj meri praćeno aktivnostima državnih organa na ispitivanju slučaj. Trend je negativan u odnosu na pre tri godine kada je reč o motivima „objektivne prirode“, da je „teško dokazati“ da je neko tražio mito, što se sada pojavljuje u 22%, a ranije u 17% slučajeva. S druge strane, strah od posledica sada navodi za četvrtinu manji broj građana nego 2015: 18% u odnosu na 24%. To bi moglo biti posledica afirmisanja zaštite uzbunjivača u pojedinim slučajevima koji su dospeli u javnost. Ipak, ovaj ohrabrujući nalaz treba uzeti sa određenom rezervom, jer je u ovogodišnjem istraživanju ponuđen odgovor da se „u našem društvu ne cene oni koji prijavljuju korupciju“, sa 13% udela, dok ovakvog pitanja nije bilo u GCB iz 2015/16.

Broj građana koji ne prijavljuju korupciju zato što ih se ne tiče lično, ostao je približno isti kao i ranije. Napredak u odnosu na stanje od pre tri godine je najveći u pogledu ocene poznavanja kome treba da se obrate i po kojoj proceduri, što je ranije kao problem navodilo 18%, a sada 9%. Među faktorima koji utiču na korupciju, po mišljenju građana je najzastupljenija „neadekvatna kontrola“. Sličnu frekvenciju navođenja imaju i „pasivnost građana da prijave korupciju“, korupcija kao „uobičajena praksa“, korumpiranost onih koji sprovode zakone ... Nešto ređe se kao razlog prepoznaje odsustvo volje političkih lidera, nesavršenost zakona i blage kazne, neznanje građana. Iako svi navedeni uzroci imaju negativnog uticaja, teško je oceniti relevantnost stavova građana po ovom pitanju kad je reč o rangiranju štetnih uticaja, pogotovo kada se ima u vidu da se ni jedan faktor ne ističe kao drastično zastupljeniji u odgovorima od ostalih.

Saopštenja

Međunarodni dan borbe protiv korupcije – podsetnik na neispunjene obaveze

9. decembra 2018.

Međunarodni dan borbe protiv korupcije, koji se obeležava 9. decembra, prilika je za sećanje na neispunjene planove i nedostatak rezultata u ovoj oblasti. Transparentnost – Srbija (deo Transparency International) tim povodom ukazuje da Nacionalna strategija za borbu protiv korupcije za period 2013–2018. ističe, a da izrada nove nije ni započeta. Velika većina mera koje su uz snažnu promociju predstavljene pre pet godina nije realizovana, a one koje su formalno ispunjene, uglavnom nisu donele očekivane rezultate.

Državni organi Srbije odstupili su i od osnovnih načela iz pomenute Strategije. Tako je „vladavina prava“ redovno žrtva političkog interesa, za šta su najčešći primer masovno nezakonito v.d. stanje u javnim preduzećima i nedosledno uklanjanje nelegalnih objekata. Proklamovana „nulta tolerancija na korupciju“ nije rezultirala kažnjavanjem svih zloupotreba. Naprotiv, tužilaštvo je ostavilo javnost bez obrazloženog odgovora na pitanje zbog čega nije preduzeto krivično gonjenje i u nekim slučajevima sumnji koji su podrobno izloženi u medijima (npr. „novogodišnja jelka“, „tetka iz Kanade“ i slično). Načelo „odgovornosti“ takođe je ostalo mrtvo slovo na papiru – Narodna skupština i Vlada nisu razrešili ni jednog rukovodioca institucije koji nije ispunio svoje obaveze iz strateških akata.

U oblasti prevencije korupcije, između ostalog, još uvek nije uspostavljena obaveza ministarstava da utvrde rizike od korupcije u postupku pripreme propisa. Uz to Agencija za borbu protiv korupcije je od februara 2018. prestala sa dobrom praksom da javno upozorava na uočene nedostatke u propisima. „Transparentnost u radu organa vlasti“ nije obezbeđena kada je reč o bitnim odlukama o raspoređivanju javnom imovinom, čak ni nakon obavezujućih odluka Poverenika za informacije. Narodna skupština, koja bi trebalo da prati sprovođenje svojih zaključaka povodom izveštaja nezavisnih državnih organa, samo je jednom (2014) uopšte donela te zaključke.

Kada je reč o kontroli finansiranja političkih stranaka i kontroli imovine i prihoda javnih funkcionera, pomak nije ostvaren ni na normativnom nivou, dok je lobiranje uređeno tek nedavno, ali na nepotpun način. „Učešće javnosti u praćenju trošenja budžetskih sredstava“, nije unapređeno, kako je bilo predviđeno Strategijom iz 2013. Štaviše, nije obezbeđen ni zakonski minimum – da Vlada podnosi završni račun, a da Skupština o njemu raspravlja.

„Rizici od korupcije u oblasti javno-privatnih partnerstava i koncesija“, ne samo da nisu umanjeni, već se ovaj vid raspolaganja javnim sredstvima učestalo praktikuje kroz direktnе dogovore državnih organa sa privatnim partnerima, bez nadmetanja i transparentnosti, uz pozivanje na međudržavne ugovore o saradnji.

Za uspešnost gonjenja korupcije su pre pet godina u Strategiji i Akcionom planu postavljeni ne naročito ambiciozni ciljevi–da se za svega 30% poveća broj pravnosnažno osuđenih učesnika u korupciji. Međutim, broj osuđenih ne samo da nije povećan, već je značajno smanjen. Za krivična dela primanja mita, davanja mita i trgovina uticajem, broj osuda se 2017. smanjio više nego duplo u odnosu na 2012. - sa 116 na 55, dok je kod kažnjavanja zloupotrebe službenog položaja podbačaj nešto manji. Nije se povećao ni broj prijavljenih slučajeva korupcije i pored toga što je u međuvremenu usvojen Zakon o zaštiti uzbunjivača, a neki od njih su dobili zaštitu od otkaza. Sudeći po nalazima istraživanja o korupciji i percepciji korupcije, nema osnova da se zaključi da je manji broj otkivenih i kažnenih slučajeva posledica smanjenja ukupnog nivoa korupcije.

Godinama najavljuvana nova organizacija pravosudnih organa za borbu protiv korupcije, mogućnost angažovanja finansijskih forenzičara, zakonske mere za oduzimanje imovine, proaktivnost i vođenje finansijske istrage uporedo sa krivičnom, jesu šansa za postizanje boljih rezultata u borbi protiv korupcije. Međutim, praksa pokazuje da zakonska i institucionalna rešenja nisu „čarobni štapić“, u situaciji kada izostaje ispitivanje „politički osetljivih“ predmeta. Nije realno očekivati ni da će tužiociti biti išta spremniji da postupaju u takvim predmetima, ukoliko se u telu koje odlučuje o njihovom izboru, razrešenju i napredovanju smanji ideo javnih tužilaca, kao što predviđa aktuelni predlog izmena Ustava.

Ova godina se okončava ponovljenim najavama donošenja „Zakona o ispitivanju porekla imovine“. U vezi sa time, Transparentnost – Srbija ukazuje da u Srbiji već postoje propisi koji omogućavaju kontrolu i oduzimanje nezakonitih prihoda, i da bi osnova za bilo kakvu raspravu o novom zakonu trebalo da bude objašnjenje zbog čega postojeći poreski, krivični i antikorupcijski propisi nisu doneli rezultate koji se očekuju od novog akta.

S druge strane, Vlada je odustala od uvođenja krivičnog dela „nezakonitog bogaćenja“, iz člana 20. Konvencije UN protiv korupcije, što je bilo predviđeno Akcionim planom iz 2013. Ta norma je trebalo da omogući krivično gonjenje javnog funkcionera za „za znatno uvećanje imovine koje ne može razumno objasniti s obzirom na njegova zakonita primanja“. Ovakvo zakonsko rešenje bi da je usvojeno, značajno olakšala gonjenje korupcije, u slučajevima kada za tako nešto postoji volja.

Međunarodni dan borbe protiv korupcije ustanovila je Generalna skupština UN jer je 9. decembra 2003. godine počelo potpisivanje pomenute Konvencije UN protiv korupcije.

Konferencije

Ka efikasnijem procesuiranju obelodanjenih sumnji na korupciju

20. decembra 2018.

Korupcija u Srbiji je veoma raširena a samo mali broj tih krivičnih dela bude prijavljen nadležnim. Na predstavljanju izveštaja "Ka efikasnijem procesuiranju obelodanjenih sumnji na korupciju", programski direktor TS Nemanja Nenadić je podsetio da od 2012. do 2018. godine nije došlo do povećanja broja procesuiranih slučajeva i da je javnost često izložena brojnim informacijama o mogućoj korupciji i tvrdnjama zvaničnika, političkih aktera, nevladinih organizacija i nezavisnih državnih tela, ali one ostaju bez reakcije nadležnih državnih organa.

"Obilje informacija nije dovoljno iskorišćeno da tužilaštvo i drugi nadležni organi postupaju proaktivno i da ne čekaju podnošenje krivične prijave kako bi razmotrili da li ima korupcije", rekao je Nenadić.

U slučajevima kada su mediji, nezavisni državni organi ili nevladine organizacije ukazivali na moguću korupciju, a koje je Transparentnost Srbija pratila u ovom istraživanju, tužilaštava su gotovo po pravilu bila pasivna, nisu pokretala postupak i najčešće su odgovarala da im "nije podneta krivična prijava".

U posmatrаниm slučajevima kada su krivične prijave podnošene, ali su ih tužilaštava odbacivala, nije bilo moguće dobiti obrazloženja. U posmatranih 11 slučajeva, TS je od 16

tužilaštava prikupljala informacije da li su pokrenuli postupak, zbog čega su odbacili krivične prijave ili je TS inicirala pokretanje postupka.

U samo jednom slučaju dobili smo odgovor da je postupak pokrenut (slučaj Siniša Jasnić i Univerzitetski sportski savez Srbije). Inicijative za postupanje podneli smo u pet slučajeva. Dobili smo dva odgovora - "tužilaštvo nije nadležno". U tri slučaja tražili smo obrazloženje za odbacivanje krivičnih prijava. U jednom slučaju odbijen nam je zahtev jer tužilaštvo po identičnom slučaju vodi postupak pred Upravnim sudom protiv rešenja Poverenika za informacije od javnog značaja koji je naložio dostavljanje obrazloženja. U dva slučaja dobili smo odgovore koji, međutim, ne sadrže obrazloženja, već prepričano pitanje koje smo uputili.

Tužilaštva smo u pet slučajeva pitali da li su u slučajevima na koje smo im ukazali postupali po službenoj dužnosti. Odgovoreno nam je na tri dopisa i svi odgovori su bili negativni.

Imajući u vidu da se većina odabralih primera odnosila na situacije u kojima bi predmet ispitivanja moglo da bude i postupanje državnih funkcionera ili osoba bliskih vlastima, nepokretanje postupaka i nepružanje javnosti dovoljnih informacija o razlozima za to, može se tumačiti kao sužen prostor za delovanje istražnih organa ili kao „autocenzura“. Takva situacija dovodi u sumnju postojanje proklamovane „nulte tolerancije“ u borbi protiv korupcije i onemogućava postizanje ciljeva iz Akcionog plana za poglavlje 23 EU integracija Srbije, pre svega u vezi sa proaktivnim delovanjem u borbi protiv korupcije.

TS je u okviru ovog istraživanja prikupila i podatke o procesuiranju nekih konkretnih krivičnih dela. Reč je o krivičnim delima iz propisa u nadležnosti Agencije za borbu protiv korupcije - finansiranje političkog subjekta protivno odredbama Zakona o finansiranju političkih aktivnosti (član 38) i neprijavljivanje imovine ili davanje lažnih podataka o imovini iz Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije (član 72), kao i o krivičnim delima građenje bez građevinske dozvole (član 219a KZ RS) i priključenje objekta koji je izgrađen bez građevinske dozvole (član 219b KZ RS).

Dobili smo informaciju da za krivično delo propisano Zakonom o finansiranju političkih aktivnosti u 2015., 2016. i 2017. godini nije bilo podnetih krivičnih prijava. Za prikrivanje imovine ili davanje lažnih podataka o imovini funkcionera u 2015. podnete su prijave protiv 15 lica, u 2016. protiv 20 i u 2017. protiv 15 osoba.

U krivičnom zakonodavstvu postoje krivična dela gradnja bez građevinske dozvole i priključenje objekta bez građevinske dozvole (na vodovodnu, kanalizacionu, elektro, telekomunikacionu mrežu). Nakon najave zamenika gradonačelnika Beograda Gorana Vesića u avgustu 2018. godine da će Beograd krenuti u borbu sa nelegalnom gradnjom, da postoji 500.000 nelegalno izgrađenih metara kvadratnih i da će tražiti "zabranu priključenja nelegalnih objekata na bilo kakvu infrastrukturu" (što je već sada krivično delo), TS je pokušala da ustanovi u kom broju slučajeva su organi i službe grada Beograda i gradskih opština podnosi krivične prijave zbog ova dva krivična dela od 2011. godine do danas. Odgovor nismo dobili i TS je protiv gradskih vlasti podnela žalbu Povereniku za informacije od javnog značaja. Ni od Republičkog javnog tužilaštva nismo dobili podatke o podnetim krivičnim prijavama za ova krivična dela, izvršena na teritoriji grada Beograda. Uputili su nas na godišnje izveštaje, u kojima su podaci za celu Srbiju, zbirno i u kojima nema posebnih podataka za krivično delo priključenje nelegalnih objekata.

Transparentnost Srbija podnosiла је и другим državnim organima inicijative za postupanje u vezi sa obelodanjenim nepravilnostima koje bi mogle biti indirektno povezane sa slučajevima korupcije.

Ukupno smo uputili 29 dopisa državnim organima u vezi sa 17 slučajeva. U dopisima smo tražili podatke da li su pokrenuti postupci koji bi rezultirali kažnjavanjem odgovornih, pozivali nadležne da postupe u skladu sa svojim nadležnostima, tražili informacije šta su preduzeli. Dobili smo odgovor na 11 dopisa. U jednom slučaju odgovor je glasio da je pokrenut postupak, koji je u toku.

Reč je, inače, o postupku pred Agencijom za borbu protiv korupcije u vezi sa zloupotrebom javnih resursa u stranačke svrhe, koji je pokrenut početkom marta ove godine i, prema poslednjim informacijama, još traje. U jednom slučaju nismo dobili zvaničan odgovor, ali smo dobili nezvaničnu informaciju iz Uprave za javne nabavke, da je postupljeno po našoj inicijativi. U dva slučaja organi su se proglašavali nenađežnim, u tri slučaja su razmatrali i zaključili da nema osnova za pokretanje postupka ili izricanje mera. U jednom slučaju Poreska uprava je odbila da nam odgovori na zahtev da li su pokrenuli postupak kako bi uzvrdili da li su njihovi službenici prekršili zakon, pozivajući se na odredbe o tajnosti postupka poreske kontrole iz Zakona o poreskom potupku i poreskoj administraciji!

Preuzmite ceo izveštaj [sa sajta TS.](#)

Okončana javna rasprava o Nacrtu LAP-a Novi Pazar

27. decembra 2018.

Okrugli sto, koji su grad Novi Pazar i Transparentnost Srbija organizovali 27. decembra, označio je kraj javne rasprave o Nacrtu Lokalnog antikorupcijskog plana.

Tokom dvonedeljne javne rasprave nije stigla nijedna primedba na nacrt ovog teksta.

Član radne grupe Hidajet Plojović kazao je da to može značiti da javnost nije bila zainteresovana i nije ni pročitala nacrt LAP-a, što je loše, ili da je taj dokument toliko dobro urađen da nije bilo primedbi na njegovu sadržinu.

“Očekuje nas veliki posao, mnoge stvari smo sebi nametnuli, a nismo morali. Onog trenutka kada budemo ispunili sve ono što smo sebi zadali, kada počnemo da objavljujemo sve informacije, registre, onda će preventivna funkcija LAP doći do maksimalnog izražaja. To je ono čime ćemo se ponositi, ukoliko sve ispunimo, a ubeđen sam da hoćemo”, poručio je Plojović.

U izradi LAP-a učestvovali su predstavnici lokalne samouprave i novinar radija Sto plus Nikola Kočović, kao predstavnik javnosti, a podršku je pružila organizacija Transparentnost Srbija.

Saradnik TS Zlatko Minić rekao je da je LAP-om propisano oko 120 mera preuzetih iz modela kojeg je izradila Agencija za borbu protiv korupcije.

Bez primedbi na LAP Novog Pazara

Cetvrtak, 2018-12-27 | 12:26:35

Share 1

Tokom javne rasprave o nacrtu Lokalnog antikorupcijskog plana (LAP) Novog Pazara nije stigao nijedan predlog izmene ili dopune tog dokumenta, rečeno je danas na okruglom stolu na kojem je plan predstavljen.

“LAP ne može u potpunosti sprečiti korupciju, ali može pomoći u izgradnji sistema koji će otežati dešavanje korupcije, olakšati njeno otkrivanje i prepoznati rizik da se ona desi. Jedno od najznačajnijih oruđa LAP-a je transparentnost, odnosno omogućivanje javnosti da ima uvid u što više onog što lokalna samouprava radi”, istakao je Minić.

Gradonačelnik Novog Pazara Nihat Biševac ocenio je da je korupcija “rak rana” koja razjeda svako društvo i da nema napretka bez njenog iskorenjivanja.

“Naša želja je da korupciju u Novom Pazaru svedemo na minimum i zato je usvajanje ovog dokumenta od izuzetne važnosti. Time pokazujemo i našu težnju u toj borbi, a u koju želimo da uključimo civilni sektor i građane, jer se bez njih ne možemo efikasno boriti protiv korupcije. Obećavam da će Gradska uprava biti otvorena za javnost”, dodao je Biševac.

Nacrt LAP-a uskoro će se naći pred članovima Gradskog veća, a ukoliko bude usvojen, razmatraće ga Skupština Novog Pazara.

Istovremeno, biće raspisan konkurs za izbor radnog tela koje će pratiti da li se poštuju rokovi i implementiraju mere koje su njime propisane.

Antikorupcijsko savetovalište ALAC

Prenosimo dva slučaja iz prakse našeg Antikorupcijskog savetovališta:

Stan u Peći

Savetovalištu se javila stranka iz Beograda koja je ukazala da ima probleme sa regulisanjem vlasništva na stanu koji se nalazi u Peći, na teritoriji Kosova. Navodi da je dobila pozitivne znake od lokalnih vlasti, koje zahtevaju da dostavi neophodna dokumenta (ugovor i uknjižbu iz prethodnog perioda), s obzirom na to da oni nemaju u posedu takve dokumente, usled prekida komunikacije u jednom periodu između Beograda i Prištine i nedostataka brojnih dokumenata. Kako strana navodi, problem je zapravo na strani organa Republike Srbije i Ministarstva odbrane, u čijem je vlasništvu stan bio, pre nego što je krajem devedesetih dodeljen stranki koja nam se javila. Pokušaćemo da pomognemo da se utvrdi zašto nedostaju određeni dokumenti, te da li je bilo nepravilnosti, s obzirom na to da postoje brojne nejasnoće i opstrukcije da se problem reši.

Javne nabavke u zdravstvu

Antikorupcijsko savetovalište je dobilo slučaj u vezi sa javnim nabavkama iz oblasti zdravstva. U pitanju je postupak u kojem se zainteresovano lice za učešće požalio na način na koji je naručilac posla odredio predmet nabavke. Naime, jedan zdravstveni centar treba da nabavi više različitih aparata koje imaju različite funkcije u raznim oblastima u medicini. Jedina zajedička stvar im je što se koriste u zdravstvu. Šta je naručilac predviđao? On zahteva da se svi uređaji isporuče u jednoj ponudi, bez podela na zasebne partije u okviru postupka. To znači, na primer, da onaj koji nabavlja traži da mu u jednom „paketu“, pod istim dodatnim uslovima i kriterijumom za ocenu, isporučite i rendgen uređaj, i uređaj za analizu. Zainteresovano lice se opravdano pita da li je ovo u redu. Smatramo da nije dobro, niti potpuno ispravno, da se 4 ili 5 uređaja stave u jedan postupak, i to bez odvajanja, te da se stave određeni dodatni uslovi koji treba da obezbede izvršenje ugovora. Ovako se smanjuje konkurenčija, nije baš jednak odnos prema svim zainteresovanim licima i ponuđačima a nije ni najisplativije po budžetu. Ono što omogućava izvršenje jednog predmeta, ne znači da obezbeđuje i drugi, odnosno u ovom slučaju, drugi uređaj. Zainteresovano lice zato treba da postavi pitanje naručiocu, da zahteva obrazloženje za postupanje, ako bude bilo potrebno i naručilac ne izmeni diskriminatornu postavku, i da uputi zahtev za zaštitu prava u postupku javne nabavke.

Mediji

Pitajte Blerov institut ko ga plaća da savetuje Vladu Srbije

Insajder, 10. decembar 2018.

Premijerka Srbije Ana Brnabić ne želi da otkrije ko plaća Institut Tonija Blera da savetuje Vladu Srbije, uprkos njenom nedavnom obećanju na konferenciji za novinare da će Insajderu dostaviti tu informaciju. Međutim, umesto traženog odgovora, pet dana kasnije je iz kabineta premijerke poručeno da informacije o finansiranju Insajder potraži u Blerovom institutu.

Ni posle nedelju dana od otkrića da Institut za globalne promene Tonija Blera, nekadašnjeg britanskog premijera, traži dva viša savetnika u Vladi Srbije koji će biti zaduženi za „visoko prioritetne projekte Vlade“ i „podršku državnim zvaničnicima u odnosima sa javnošću“, nije poznato na koji način je angažovan Blerov institut, kao ni ko ga plaća niti ko bi trebalo da plaća savetnike za koje su raspisali konkurs.

Na pitanje Insajdera da li postoji ugovor između Vlade Srbije i Instituta i koliko je vredan, premijerka Ana Brnabić je pre šest dana na konferenciji za novinare odgovorila da se za to ne izdvaja ni dinar iz državnog budžeta. Ona tada nije htela da otkrije ko plaća Blerov institut da savetuje Vladu, uz napomenu da će njen kabinet proslediti odgovore Insajderu u razumnom roku.

Međutim, u odgovorima, koji su Insajderu dostavljeni u nedelju, nema nijednog novog detalja o saradnji Vlade i Blerovog instituta.

„Institut Toni Bler ima kontinuiran projekt u Srbiji koji pomaže u pružanju javnih usluga. Projekat je deo šireg neprofitnog rada Instituta koji podržava vlade širom sveta. Projekat se ne finansira iz budžeta Republike Srbije“, piše u odgovoru koji je Insajder dobio iz kabineta premijerke.

U njemu se još navodi da se za „informacije o finansiranju projekta Insajder obrati Blerovom institutu“, mada je upravo Vlada Srbije dužna da dostavi te podatke, dok Institut nema nikakvu zakonsku obavezu.

INSAJDER   U FOKUSU   ISTRAŽIVANJA INSAJDERA   STAV REDAKCIJE

Kabinet Ane Brnabić za Insajder: Pitajte Blerov institut ko ga plaća da savetuje Vladu Srbije

Objavljeno: 10.12.2018   [Like](#) [Share](#) [Tweet](#)

Premijerka Srbije Ana Brnabić ne želi da otkrije ko plaća Institut Tonija Blera da savetuje Vladu Srbije, uprkos njenom nedavnom obećanju na konferenciji za novinare da će Insajderu dostaviti tu informaciju. Međutim, umesto traženog odgovora, pet dana kasnije nam je iz kabineta premijerke poručeno da informacije o finansiranju potražimo u Blerovom institutu.

Novinari Insajdera su i od Blerove organizacije, koja je konkurs za savetnike objavila na svom zvaničnom sajtu, tražili odgovore na ista pitanja, ali im je rečeno da se oni više neće oglašavati na tu temu.

Od kabineta predsednice Vlade Insajder je tražio i ugovor koji je sklopljen sa Institutom, ali nam nikakav dokument iz njenog kabineta nije dostavljen.

Minić: Nema besplatnog ručka, ne postoje ni besplatni savetnici

Zlatko Minić, saradnik Transparentnosti Srbije i bivši član Odbora Agencije za borbu protiv korupcije, kaže da je evidentno da postoji kontinuirana i dugogodišnja volja da se sakriju podaci ko su sve savetnici u Vladi, a posebno ugovori o njihovom angažovanju.

„Nije samo pitanje da li se oni plaćaju iz budžeta, nego ko ih plaća, ako ih ne plaćamo mi. To je vrlo važno pitanje da vidimo kakvi su to filantropi koji plaćaju, odnosno poklanjaju nešto Vladi Srbije, da vidimo da li slučajno imaju neke druge poslove. To je izuzetno važno pitanje. Nema besplatnog ručka, ne postoje ni besplatni savetnici“, kaže Minić i dodaje da Transparentnost Srbije već četiri godine čeka na podatke o savetnicima predsednika Vlade, prvog potpredsednika i ministara.

On dodaje da je sve to u suprotnosti s onim što predsednica Vlade proklamuje.

„Ona često voli da upotrebljava reč ‘transparentnost’ i ‘otvorenost’. Čak je jednom u odgovoru, kada joj je ukazivano na neke probleme u medijima, navela kako Vlada ispunjava sve svoje obaveze“, ističe Minić.

Brnabić: Samo sam nastavila praksu koju je započeo Vučić

Govoreći o konkursu Blerovog instituta za dva više savetnika u Beogradu, premijerka Ana Brnabić je ranije rekla da je Institut angažovan u formi „deliviri junita“ još u vreme Aleksandra Vučića, a da je ona samo nastavila njegovu praksu.

„Deliviri junit radi na najbolji mogući način. Pomaže Vladi i svim resornim ministerstvima da bi neke od najboljih projekata isporučili“, navela je premijerka.

„Deliviri junit“ uveden je u Vladu 2015. godine, kao poseban način rada koji je trebalo da unapredi efikasnost rada svih ministerstava. Tada je u medijima navođeno da je sadašnja premijerka Ana Brnabić postavljena na čelo Deliveri junita. Kako su mediji pisali, iza tog projekta stajala je organizacija „Toni Bler asošijets“. Do danas, međutim, nisu otkriveni detalji kako je Blerova organizacija dogovorila saradnju s Vladom Srbije, na koji način je regulisana, kao ni ko je konkretno plaća. Nisu poznati ni rezultati te saradnje.

Priča o angažovanju Blera, nakon višegodišnjeg zatišja, aktuelizovana je pre dva meseca, kada je londonski Tajm objavio da nekadašnji britanski premijer lobira u ime Srbije. U tekstu pod nazivom „Etnička podela koja bi mogla da vrati rat na Balkan“, taj britanski list je objavio da je Bler razgovarao s nemackom kancelarkom Angelom Merkel i pozvao je da preispita protivljenje podeli Kosova.

Te navode su negirali i predsednik Srbije Aleksandar Vučić i Blerov institut.

Dokument Vlade otkriva kako je 14 miliona evra poklonjeno „Air Serbia“

Krik, Dragana Pećo, 14. decembar 2018.

Zaključak Vlade Srbije iz novembra ove godine, do čije kopije su došli novinari KRIK-a, otkriva da je avio-kompaniji „Air Serbia“ iz državne kase poklonjeno 11,7 miliona evra da pokrije prošlogodišnje gubitke leta Beograd – Njujork i još 2,3 miliona evra za gorivo ove godine. Dokument demantuje izjave političara iz vrha vlasti da je kompanija profitabilna i da se prekinulo sa davanjem državne pomoći, dok sagovornici KRIK-a kritikuju ovakav način trošenja novca građana.

Novinari KRIK-a došli su do kopije zaključka Vlade koji je u Ministarstvu trgovine, turizma i telekomunikacija zaveden 7. novembra ove godine, a koji svedoči da se novcem poreskih obveznika pomaže rad „Air Serbia“. Dokument je donet po hitnom postupku i otkriva da je 14 miliona evra iz budžeta uloženo u avio-kompaniju tokom 2017. i 2018. godine kako bi se pokrili gubici leta za Njujork i troškovi goriva na drugim linijama.

Avio-prevoznik „Air Serbia“, u kojoj vlasništvo dele arapski „Etihad“ sa 49 i Republika Srbija sa 51 odsto, godinama posluje zahvaljujući subvencijama države. Iako su predstavnici vlasti ranije tvrdili da će prestati da kompaniji poklanjam državni novac, to nije učinjeno. Ovo potvrđuju novinarska otkrića, uključujući i dokument čiju sadržinu Krik objavljuje.

Kako otkriva zaključak do kojeg su došli novinari KRIK-a, Vlada je 27. decembra 2017. sa „Air Serbia“ skloplila Ugovor o uslovima korišćenja finansijskih sredstava. Samo dan kasnije 14 miliona evra iz državne kase uplaćeno je na račun „Air Serbia“. Novac je uplatilo Ministarstvo privrede, piše u zaključku. Planirano je da se ovaj novac, kako je opisano u dokumentu, iskoristi „isključivo za svrhe finansiranja troškova linije JFK (let iz Beograda za Njujork)“.

Od ukupno 14, „Air Serbia“ iskoristila je 11,7 miliona evra da pokrije gubitke koje je imala tokom 2017. godine na ovoj neprofitabilnoj ruti. Nakon toga, preostalo joj je oko 2,3 miliona evra. Vlada je zato prošlog meseca ovim zaključkom odobrila zahtev „Air Serbia“ da preostali novac zadrži i dozvolila joj da ga potroši na gorivo.

U zaključku Vlada konstatuje da se cena avio-goriva na svetskom tržištu drastično povećala i time „uticala negativno na rezultat profitabilnosti rute (Beograd-Njujork) u 2018. godini“.

U dokumentu se dalje navodi: „...u skladu sa zahtevom (Air Srbija), predloženo je da se izvrši prenamena sredstava u iznosu od 2.252.081 evra, te da se iskoriste za pokriće ... pre svega troškova goriva nastalih po osnovu obavljanja redovnog saobraćaja tokom 2018. godine“.

Dokument do kojeg je došao KRIK pokazuje da tvrdnja da „Air Serbia“ uspešno posluje nije tačna, ističe ekonomista i stručnjak za strana ulaganja Milan Kovačević. On tvrdi i da finansijski izveštaji ove kompanije ne prikazuju pravo stanje. „Država toleriše njene gubitke i na razne načine ubacuje novac kako bi te gubitke sakrila“, kaže Kovačević za KRIK.

Nemanja Nenadić iz organizacije „Transparentnost Srbija“ napominje da je ugovor o dodeli pomoći koji je Vlada sklopila sa „Air Serbia“ morao da prođe kontrolu nadležne Komisije za dodelu državne pomoći.

S obzirom da na sajtu Komisije nema objava o ovoj pomoći, kako navodi Nenadić, Komisija o njoj verovatno nije ni odlučivala, dok je od javnosti namerno sakriveno da budžetski novac odlazi „Air Serbia“. „Verujem da su razlozi za takvo skrivanje pre svega marketinške prirode, budući da je ranije bilo najavljenko da će 'Air Serbia' početi da radi na tržišnoj osnovi, bez pomoći države, a da se to nije dogodilo“, kaže Nenadić za KRIK.

Od Komisije nije stigao odgovor na pitanja novinara KRIK-a da li je odobreno da se iznos od 14 miliona evra iz budžeta pokloni „Air Serbia“. Iz kabineta premijerke, ministarstva privrede i ministarstva finansija nisu odgovorili na pitanja KRIK-a o ulaganju države u avio-kompaniju.

Dugogodišnje subvencionisanje

Ranijih godina „Air Serbia“ je dobijala i novčanu pomoć u vidu otpisivanja dugova. Tako je Aerodrom „Nikola Tesla“, koji je vlast nedavno dala pod koncesiju, oprostio milione evra koje mu je „Air Serbia“ dugovala.

Finansijski izveštaj „Air Serbia“ za 2017. godinu takođe ne govori u prilog njenom uspešnom poslovanju. Kompanija je zaradila svega 16 miliona evra – što je manje od iznosa koji je država uložila u nju.

Prema finansijskom izveštaju, tokom te godine donacije države iznosile su 20 miliona evra, kako je Insajder ranije pisao. Insajder je nedavno objavio i da je u republičkom budžetu za 2019. isplanirano da država finansijski pomogne „Air Serbia“ i naredne godine, ali iz tog dokumenta nije jasno po kom osnovu i sa koliko novca će država pomoći rad ove kompanije.

Problematični let za Njujork

Kada je direktni let iz Beograda za Njujork promovisan 2016. godine, državni zvaničnici nisu krili da on u početku neće biti profitabilan. Donedavni generalni direktor „Air Serbia“ Dane Kondić, koji je krajem 2017. podneo ostavku na tu funkciju, tvrdio je da će linija postati isplativa za dve godine. To se, međutim, nije dogodilo i država je nastavila da pomaže ovaj let novcem građana.

Tajni poslovni aranžman

Svi detalji ugovora koji je država 01. avgusta 2013. sklopila sa „Etihadom“ i dalje nisu poznati. BIRN je objavio nacrt ovog ugovora prema kojem je država, sem preuzimanja dugovanja, pristala da uplati 100 miliona evra u „Air Serbia“ – dok je strani partner uložio 40 miliona u vidu zajma.

